

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. начальника відділу

оперативних чергових

капітан служби цивільного захисту

Олександр БОНДАРЧУК

«___» _____ 2025 року

ПЛАН-КОНСПЕКТ
проведення заняття з навчальною групою № 14

Профільна підготовка

Відділ оперативних чергових МРЦ ШР ДСНС України

Тема: “Індивідуальна поведінка та корпоративна етика”

Навчальна мета: підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей особового складу в питаннях зазначеної теми.

Час: 2 години

Місце проведення :

Робоче місце МРЦ ШР ДСНС України

Навчально-матеріальне забезпечення: самостійне навчання

Нормативно-правові акти та література: Професійна етика та етикет працівника ДСНС України. Навчальний посібник / Лаврецький Р.В., Мовчан І.О., М’якуш І.І. – Львів : Видавництво «СПОЛОМ», 2013. – 240 с.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p>Результативність процесу реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій¹, як і багатьох інших державних структур в Україні, значною мірою залежить не тільки від удосконалення управлінської діяльності, технічного переоснащення чи матеріального забезпечення, але й від того, наскільки якісними та системними будуть зміни у сфері професійної етики, яким чином буде реалізовано на практиці процес виховання високоморального службовця. Усвідомлення необхідності змін у сфері професійної етики значною мірою гальмується через повсюдне панування еталону моралі рятувальника пострадянського зразка, якому притаманна подвійна чи то корпоративна мораль, формальне ставлення керівників до питань виховання моральності підлеглих. Після двох десятиліть незалежності українські рятувальники навіть не мають узаконеного етичного кодексу. Якщо до цього додати відсутність економічної стабільності в державі та нестабільність суспільних відносин, у яких доводиться жити і працювати рятувальнику, стають зрозумілими причини багатьох порушень професійної етики та службових зловживань, які на жаль, згідно зі статистикою, широко розповсюджені у нас. З огляду на це, особливої ваги в сьогodнішніх реаліях ДСНС набуває потреба корегування моральних орієнтирів у професійній діяльності рятувальника та формування його моральних якостей. Удосконалення системи й структури оперативно-рятувальної служби цивільного захисту вимагає від її працівників свідомої мотивації у виконанні службового обов'язку. Аморальна людина не може, ризикуючи власним життям, надавати допомогу потерпілим, долати смертельну небезпеку. Зупинити вогняну стихію, рятувати життя та здоров'я потерпілих можуть лише люди виняткової мужності, надійного службового професіоналізму, високих моральних якостей. Як відомо, оперативна ситуація в Україні складна. Для її покращення потрібні надійні кадри, які б володіли не тільки фаховою майстерністю, але й (і це не менш важливо) високою культурою поведінки. Культурна, вихована людина потребує певних знань, без яких важко підтримувати репутацію освіченого рятувальника. Питання культури тісно пов'язані з мораллю та професійною етикою, оскільки спілкування з людьми базується на дотриманні певних правил, вироблених людською цивілізацією упродовж віків. Такі поняття, як культура поведінки, такт, службовий етикет, на жаль, для більшості з нас, як і для суспільства загалом, ще не стали нормами життя. Низький рівень культури в державі створює благодатний ґрунт для процвітання безкультур'я. Особливо це можна спостерігати серед молодих людей, які вважають, що лише безкультур'ям можна проявити свою незалежність, прямоту і принциповість.</p> <p>РОЗДІЛ І. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАЦІВНИКА ДСНС § 1. ЕТИКА ЯК НАУКА ПРО МОРАЛЬ. ЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ</p>	

Кожного разу, коли суспільство вступає у період соціальних чи політичних змін, воно переглядає свої моральні позиції, принципи та критерії. І це зрозуміло, адже соціальний прогрес можливий лише тоді, коли має під собою моральне підґрунтя. Сьогодні відбувається становлення України як демократичної держави, суспільство оновлюється. Ми знову звертаємось до понять добра і зла, даємо їм відповідну оцінку, застосовуємо в нових історичних умовах. Отже, настає період переоцінки моральних цінностей. Ми засуджуємо те, що віджило, гальмує суспільний прогрес, по-новому оцінюємо стан суспільства. Важливим регулятором усіх аспектів діяльності працівника служби цивільного захисту є його професійна етика. Академічне поняття етики – наука про мораль. Автори підручника з етики за редакцією В. Лозового трактують мораль, як сукупність вимог, приписів, норм і принципів щодо поведінки людини у ставленні її до суспільства, соціальних інститутів, суб'єктів, до інших людей і до самого себе з позицій добра чи зла. Німецький філософ Фрідріх Ніцше стверджував, що мораль – це перевага людини над природою. Тому, на його думку "бути моральним, етичним – означає бути покірним давно встановленому закону чи звичаю". Мораль є продуктом суспільного розвитку, вона виникла на початку розвитку суспільства і розвивається як спосіб регулювання міжособистісних стосунків. Визначальну роль у виникненні моралі зіграла трудова діяльність людей. Без взаємодопомоги, без визначених обов'язків щодо свого роду, племені індивід не зміг би вижити в природному середовищі. З часом виникла взаємозалежність між особистістю та соціумом. Керуючись моральними нормами індивід спонукав до життєдіяльності суспільство, а воно підтримувало і розвивало мораль та формувало особистість відповідно до свого ідеалу. Таким чином, мораль підтримувалась силою суспільної думки, а конкретна особистість дотримувалась її норм на основі своїх переконань. Професійна етика – певний порядок службових та позаслужбових відносин, правомірність поведінки, культура професійних дій. Професійна етика характеризується також моральною чутливістю та регламентованими в суспільстві нормами загальнолюдських цінностей та існуючим законодавством. Вона знаходиться у прямій залежності від відносин та моральних установок самого суспільства, а також змісту управління. Етика регламентує стосунки фахівця з населенням, підлеглими, колегами та суспільством загалом. Її завданням є сприяння і втілення гуманістичних принципів у специфічні умови професійної діяльності, встановлення меж бажаного, дозволеного і неприпустимого, обґрунтування морально-професійного ідеалу та певного зразка, еталону, взірця поведінки працівника ДСНС. На розвиток та формування професійної моралі впливають різні чинники, зокрема престиж та авторитет професії, її доступність, значення в суспільстві, ступінь творчого характеру праці тощо. Професійна

етика далека від дріб'язкової регламентації поведінки працівника ДСНС. Своїми рекомендаціями вона виробляє у фахівців здатність до максимальної моральної орієнтації, до встановлення меж застосування творчих прийомів, тим самим визначаючи лише основні моральні норми і принципи професійної поведінки. Натомість, спосіб поведінки у кожному окремому випадку визначається самим працівником, стає справою його морального досвіду та професійного такту. Потреби практики визначають мету професії рятувальника, вимагають від працівника певної кваліфікації, з одного боку, і етичної підготовки, яка передбачає теоретичне засвоєння норм і принципів моралі для застосування їх у професійній практиці, – з іншого. Професійна етика працівника ДСНС має багато спільного з професійною етикою юриста. Фахівці служби цивільного захисту, крім досконалого знання законодавства у сфері надзвичайних ситуацій, зобов'язані виконувати і певні слідчі дії, наприклад, щодо розслідування причин пожеж, з'ясовувати обставини злочину, допитувати свідків, а за відсутності правоохоронних органів – затримувати та супроводжувати до міліції підозрюваних в умисних підпалах чи інших протиправних діях. Закон України “Про правові засади цивільного захисту” надає рятувальникам значні повноваження у сфері запобігання надзвичайних ситуацій та реагування на них. Великі повноваження – це значний моральний тягар, впоратися з яким може лише фахівець своєї справи, людина високоморальна і висококультурна. Звичайний громадянин, вступаючи у контакт з працівником ДСНС, очікує від нього не тільки кваліфікованого виконання обов'язків щодо задоволення своїх потреб та інтересів, але й уважного та ввічливого ставлення. Тому професійна етика покликана дати рекомендації фахівцям ДСНС, у тому числі й керівникам, щодо моральної складової у виконанні професійних функцій.

Конспект-лекцію склав:

Оперативний черговий
відділу оперативних чергових
підполковник служби ЦЗ
«___» _____ 2025 р.

Максим ГАПОНЕНКО